

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education

Challenges and Effects
of Crisis Situations
on Education

Berehove,
30-31 March 2023

International Academic Conference

BOOK OF ABSTRACTS
2024

ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВИТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Міжнародна науково-практична конференція

Берегове, 30–31 березня 2023 року

Збірник тез доповідей

KRÍZISHELYZETEK
HATÁSA ÉS KIHÍVÁSAI
AZ OKTATÁSBAN

Nemzetközi tudományos konferencia

Beregszász, 2023. március 30–31.

Absztraktkötet

CHALLENGES AND EFFECTS
OF CRISIS SITUATIONS
ON EDUCATION

International Academic Conference

Berehove, 30–31 March 2023

Book of Abstracts

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ

**ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

**Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року**

Збірник тез доповідей

**ЗУІ ім. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
Берегове
2024**

УДК 370:061.3

В 41

Збірник містить тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування», яка відбулася 30–31 березня 2023 року в м. Берегове. Організатор конференції – Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

Рекомендовано до видання в електронній формі (PDF)
рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II (протокол №1 від «25» січня 2024 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки,
психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти
спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

За редакцією:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Чопак,
Ілдіко Гребя та Катерина Лізак*

Технічне редагування: *Єва Чопак*

Коректура: *Ілдіко Гріца-Варцаба та редактори*
Дизайн обкладинки: *Ласло Веждед та Єва Чопак*
УДК: *Бібліотека імені Опаціоі Черє Яноша*

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Матеріали наукового видання рецензовані Науковою радою
міжнародної науково-практичної конференції.

За зміст тез доповідей відповідальність несуть автори.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
(адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта:
foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

© Автори, 2024

© Редактори, 2024

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2024

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**KRÍZISHELYZETEK
HATÁSA ÉS KIHÍVÁSAI
AZ OKTATÁSBAN**

**Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2023. március 30–31.**

Absztraktkötet

**II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász
2024**

ETO 370:061.3
K-95

A kiadvány a 2023. március 30–31-én Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszéke által rendezett *Krizishelyzetek hatása és kihívásai az oktatásban* című nemzetközi tudományos konferencián elhangzott előadások absztraktjait tartalmazza.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2024. január 25., 1. számú jegyzőkönyv).

Jelen absztraktkötetet elektronikus formában (PDF fájlformátumban) történő kiadásra előkészítette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszéke, valamint a Kiadói Részlege.

Szerkesztette:

*Berghauer-Olasz Emőke, Csopák Éva,
Greba Ildikó és Lizák Katalin*

Műszaki szerkesztés: *Csopák Éva*

Korrektúra: *Gricza-Varcaba Ildikó és a szerkesztők*

Borítóterv: *Vezsdel László és Csopák Éva*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel:

Dobos Sándor (a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének vezetője)

A kötetben található absztraktokat a konferencia Tudományos Tanácsa lektorálta.

A közölt absztraktok tartalmáért a szerzők a felelősek.

Kiadó: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202, Beregszász, Kossuth tér 6. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

© A szerzők, 2024

© A szerkesztők, 2024

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2024

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

**CHALLENGES AND EFFECTS
OF CRISIS SITUATIONS
ON EDUCATION**

**International Academic Conference
Berehove, 30–31 March 2023**

Book of Abstracts

**Transcarpathian Hungarian College
Berehove
2024**

UDC 370:061.3
K-95

The publication contains abstracts of presentations at the international academic conference on *Challenges and Effects of Crisis Situations on Education*, organised by the Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education and Management of Educational Institutions of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in Berehove on 30-31 March 2023.

Recommended for online publication (PDF file format) by the Academic Council of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (record No. 1 of January 25, 2024)

This volume of conference abstracts has been prepared for online publication (PDF file format) by the Department of Pedagogy, Psychology, Primary, Pre-School Education and Management of Educational Institutions and the Division of Publishing of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

*Emőke Berghauer-Olasz, Éva Csopák,
Ildikó Greba and Katalin Lizák*

Technical editing: *Éva Csopák*

Proof-reading: *Ildikó Gricza-Varcaba and the editors*

Cover design: *László Vezsdel and Éva Csopák*

Universal Decimal Classification (UDC): *Apáczai Csere János Library of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing:

Sándor Dobos (head of the Division of Publishing of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education)

The conference abstracts of the volume were proofread by the Scientific Board of the international academic conference.

Authors are responsible for the content of the conference abstracts.

Publishing: Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

© Authors, 2024

© Editors, 2024

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2024

Зміст

Співорганізатори конференції.....	14
Наукова рада конференції.....	17
Абстракти	
Пленарні доповіді.....	21
Секційні доповіді	
<i>Емпіричні дослідження в педагогіці</i>	<i>39</i>
<i>Освітній процес в закладах середньої та вищої освіти в умовах кризових ситуацій</i>	<i>63</i>
<i>Збереження здоров'я та інклюзія в критичних умовах</i>	<i>89</i>
<i>Вплив екстремальних умов (воєнного стану, пандемії, дистанційної освіти) на психічне здоров'я населення</i>	<i>119</i>
<i>Науково-педагогічні дослідження студентів.....</i>	<i>147</i>
<i>Діджиталізація та інноваційні технології в організації освіти</i>	<i>197</i>
<i>Організація освітнього процесу та інновації галузі гуманітарних наук в умовах кризових ситуацій</i>	<i>223</i>
<i>Організаційні питання та їх методичні рішення в галузі природничої освіти.....</i>	<i>241</i>
<i>Досвід організації дистанційного навчання в кризових ситуаціях</i>	<i>265</i>
<i>Інновації у викладанні іноземних мов та предметів мистецького циклу.....</i>	<i>313</i>
<i>Інноваційні технології в початковій освіті</i>	<i>337</i>
<i>Модернізація змісту педагогічної освіти в умовах надзвичайних ситуацій.....</i>	<i>365</i>

Tartalom

A konferencia társszervezői	15
A konferencia tudományos tanácsa.....	18
Absztraktok	
Plenáris előadások	21
Szekcióelőadások	
<i>Empirikus kutatások a pedagógiában.....</i>	<i>39</i>
<i>Oktatásszervezés krízishelyzetben a köz- és felsőoktatásban</i>	<i>63</i>
<i>Diverzitás és egészségtudatosság krízishelyzetekben</i>	<i>89</i>
<i>A krízishelyzetek (háború, pandémia, távoktatás) hatása a lelki egészségre</i>	<i>119</i>
<i>Hallgatók neveléstudományi tárgyú kutatásai.....</i>	<i>147</i>
<i>Digitalizáció és innovatív technológiák az oktatásszervezésben.....</i>	<i>197</i>
<i>Oktatásszervezés és innovációk krízishelyzetben a humán tudományok oktatásában</i>	<i>223</i>
<i>Oktatásszervezési kihívások és módszertani megoldások a természettudományok oktatásában és a környezeti nevelésben</i>	<i>241</i>
<i>Távoktatási tapasztalatok krízishelyzetekben</i>	<i>265</i>
<i>Innováció az idegen nyelvek és a készségtárgyak oktatásában: tapasztalatok és megoldási lehetőségek.....</i>	<i>313</i>
<i>Innovatív technológiák az elemi iskolában.....</i>	<i>337</i>
<i>A pedagógusképzés tartalmi megújítása háborús körülmények között</i>	<i>365</i>

Content

Co-organizers of the conference	16
The Scientific Board of the Conference	19
Abstracts	
Plenary Sessions	21
Section presentations	
<i>Empirical Researches in Pedagogy</i>	39
<i>Education in Higher and Secondary Education Institutions in Crisis Situations</i>	63
<i>Diversity and Health Awareness in Crisis Situations</i>	89
<i>The Impact of Crisis Situations (War, Pandemics, Distance Learning) on Mental Health</i>	119
<i>Students' Research in Education</i>	147
<i>Digitalisation and Innovative Technologies in Education</i>	197
<i>Education and Innovations in Teaching the Humanities in Crisis Situations</i>	223
<i>Organisational Challenges and Methodological Solutions in Science and Environmental Education</i>	241
<i>Distance Learning Experiences in Crisis Situations</i>	265
<i>Innovations in Teaching Foreign Languages and Arts: Experiences and Solutions</i>	313
<i>Innovative Technologies in Primary Education</i>	337
<i>Renewing the Content of Teacher Training in Conditions of War</i>	365

Співорганізатори конференції

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (Україна)

Закарпатське угорськомовне педагогічне товариство (Україна)

Університет Костянтина Філософа в Нітрі (Словаччина)

Університет імені Яноша Шес, Факультет педагогіки (Словаччина)

Новосадський університет, Педагогічний факультет з угорською мовою навчання (Сербія)

Дебреценський університет (Угорщина)

Печський університет (Угорщина)

Католицький університет імені Кароля Естергазі (Угорщина)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Україна)

Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна)

Мазовецька академія в Плоцьку (Польща)

Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури» (Україна)

Наукове товариство студентів і молодих вчених

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Україна)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

A konferencia társszervezői

Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Ukrajna)

Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (Ukrajna)

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem (Szlovákia)

Selye János Egyetem, Pedagógiai Kar (Szlovákia)

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar (Szerbia)

Debreceni Egyetem (Magyarország)

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem (Magyarország)

Pécsi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet (Magyarország)

Pavlo Ticsina Umányi Állami Pedagógiai Egyetem (Ukrajna)

Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyeteme (Ukrajna)

Mazóviai Akadémia Plockban (Lengyelország)

„A Korszerű Oktatás, Tudomány, Kultúra Nemzetközi Egyesülete” civil szervezet (Ukrajna)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Hallgatóinak és Fiatal Kutatóinak Tudományos Egyesülete (Ukrajna)

МИНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

Co-organizers of the conference

Ministry of Education and Science of Ukraine

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine)

Transcarpathian Hungarian Pedagogical Association (Ukraine)

Constantine the Philosopher University in Nitra (Slovakia)

J. Selye University, Faculty of Education (Slovakia)

University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty (Serbia)

University of Debrecen (Hungary)

Eszterházy Károly Catholic University, Institute of Education (Hungary)

University of Pécs, Institute of Education Sciences (Hungary)

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (Ukraine)

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine)

Akademia Mazowiecka w Płocku (Poland)

Public Organization «International Association of Modern Education, Science And Culture» (Ukraine)

Scientific Society of Students and Young Researchers
of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Ukraine)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

LEVÉLTÁR-PEDAGÓGIA MINT A TÖRTÉNELMI TUDÁS MEGISMERÉSÉNEK ESZKÖZE/LEHETŐSÉGE

CSATÁRY GYÖRGY

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék
csatary.gyorgy@kmf.org.ua

Kulcsszavak: levéltár-pedagógia, információgyűjtés, forráselemzés, dokumentumok

Mikor találkoznak a hallgatók a levéltárral és az ott tárolt levéltári forrásokkal? Tanulmányi kirándulásokon, szakköri foglalkozásokon és persze, a kutatások alkalmával.

Az ukrajnai és a magyarországi levéltárak az államiság legfontosabb történelmi forrásainak gyűjtőhelyei, az emlékezetkultúra fontos színterei. Ezen páratlan történelmi dokumentumok megismerésére nyújt lehetőséget a levéltár-pedagógia, amely esetleg interaktív foglalkozásokon a középiskolai és főiskolai tananyagra épülve színesíti, egészíti ki a közoktatásban, illetve felsőoktatásban részt vevő diákok által már elsajátított ismereteket a levéltári dokumentumok segítségével.

A levéltár-pedagógia a tantervekben megjelenő kompetenciák fejlesztését is lehetővé teszi. A szövegolvasási és szövegértési kompetenciák erősödnek a foglalkozásokon bemutatott levéltári dokumentumok segítségével, az információszerezés és információgyűjtés készségének elsajátítása mellett képessé válnak a diákok a források kritikai, objektív elemzésére, a hitek és tévhitek megkülönböztetésére, illetve a tanult tananyagnak a történelmi információkat hordozó dokumentumokból történő bővítésére, árnyalására. A levéltár-pedagógia célja, hogy komplex látásmód alakuljon ki a hallgatókban egy adott forrás elemzésekor, és hogy a források testközelből való megismerése révén megelevenedjenek előttük a történelemkönyv lapjai és kézzelfoghatóvá, átélhetővé váljon számukra a történelem.

ARCHIVE PEDAGOGY AS A MEANS/POSSIBILITY OF LEARNING HISTORICAL KNOWLEDGE

GYÖRGY CSATÁRY / YURI CHOTARI

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Department of History and Social Sciences
csatary.gyorgy@kmf.org.ua

Keywords: archive pedagogy, information collection, source analysis, documents

When do students meet the archives and the archival resources stored there? On field trips, in workshops and, of course, during research.

The archives in Ukraine and Hungary are the most important historical sources of the statehood, and an important arena for the culture of memory. Archive pedagogy provides an opportunity to learn about these unique historical documents, possibly through interactive activities based on the curriculum of secondary schools and colleges, which can be used to supplement the knowledge already acquired by students in public and higher education with the help of archival documents.

Archive pedagogy also enables the development of competences that are reflected in the curricula. Reading and comprehension skills are strengthened through the use of archival documents presented in the sessions, and in addition to learning the skills of obtaining and collecting information, students are able to critically and objectively analyse sources, distinguish between beliefs and misconceptions, and expand and refine the curriculum or material from documents containing historical information. The aim of archive pedagogy is to develop a complex vision in students when analysing a given source, and to make history come alive for them through a first-hand experience of the sources, and to make history tangible for them.

В 41 Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування. Наукове видання (Збірник тез доповідей) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II / Редактори: Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Чопак, Ілдіко Греба та Катерина Лізак. Берегове: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, 2024. – 406 с. (українською, угорською та англійською мовами)

ISBN 978-617-8143-14-5 (PDF)

Збірник містить тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Виклики сучасної освіти зумовлені екстремальними умовами функціонування», яка відбулася 30–31 березня 2023 року в м. Берегове. Організатор конференції – Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

УДК 370:061.3

Наукове видання
**ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
ЗУМОВЛЕНІ ЕКСТРЕМАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 30–31 березня 2023 року
Збірник тез доповідей
2024 р.

Рекомендовано до видання в електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №1 від «25» січня 2024 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки,
психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом освіти
спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Редактори:

*Емьовке Бергхауер-Олас, Єва Чопак,
Ільдико Гребя та Катерина Лізак*

Технічне редагування: *Єва Чопак*

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба та редактори*
Дизайн обкладинки: *Ласло Веждек та Єва Чопак*
УДК: *Бібліотека імені Опацої Черє Яноша*

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Матеріали наукового видання рецензовані Науковою радою
міжнародної науково-практичної конференції.

За зміст тез доповідей відповідальність несуть автори.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
(адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua;
kiado@kmf.uz.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія
ДК 7637 від 19 липня 2022 року*

Шрифт «Times New Roman». Розмір сторінок : B5 (182x257мм).
Обсяг в авторських аркушах 17,62 (704 860 знаків із пробілами)

